

Obraćanje visokog predstavnika Paddy Ashdowna Parlamentarnoj skupštini BiH
Sarajevo | Wednesday, September 10, 2003

** uporediti sa održanim govorom **

Gospodine predsjedavajući, dame i gospodo,

Zahvaljujem vam što ste me ponovo pozvali, uoči jednog od vjerovatno najvažnijih trenutaka u progresu Bosne i Hercegovine ka stabilizaciji i punoj državnosti.

Sada se morate suočiti sa istinski ključnim odlukama koje se tiču budućnosti Bosne i Hercegovine. To će biti tema mog današnjeg obraćanja.

Međutim, osvrnimo se prvo na situaciju u kojoj se trenutno nalazimo.

Stalni napredak

Ove godine smo ostvarili istinski napredak.

Pokatkad, usred sve užurbanosti svakodnevnog političkog života, teško je vidjeti ono što se ostvaruje.

Ali kada se osvrnem na događaje koji su se desili u međuvremenu, nemoguće je ne donijeti zaključak da BiH počinje da ostvaruje neka stvarna postignuća.

Tada sam naveo hitno uspostavljanje državnog Tužilaštva, Državnog suda i posebnih odjeljenja ovog Suda za slučajeve organiziranog kriminala kao ključne i prioritetne zadatke.

Danas, državno Tužilaštvo ne samo da je uspostavljeno, već i priprema nekoliko krivičnih slučajeva visokog profila. Od sredine februara državno Tužilaštvo je primilo 88 predmeta koji se odnose na 222 optuženika. U šest predmeta, koji se kreću od krivotvorenja do krijumičarenja, donesene su presude i izrečene zatvorske kazne u trajanju do 6 godina. Posebna Vijeća Suda BiH, koja će rješavati najkrupnija krivična djela uskoro počinju sa prvim suđenjima, uključujući i najkrupniji slučaj trgovine ljudima, najveći u istoriji ove zemlje.

Kada sam vam se zadnji put obraćao ovdje, zahtijevao sam brzo usvajanje Krivičnog zakona i Zakona o krivičnom postupku kako bi se olakšalo hvatanje kriminalaca.

Danas, advokati i sudije diljem zemlje primjenjuju nove zakone upravo u tu svrhu.

Zadnji put kada sam stajao ovdje, zahtijevao sam provođenje reforme našeg veoma lošeg carinskog sistema i uvođenje savremenog evropskog PDV sistema.

Danas, nova Uprava za indirektno oporezivanje predstavlja zakonsku realnost, carinske uprave se objedinjavaju, i uskoro će vam biti dostavljen novi okvirni zakon, za usvajanje u punoj parlamentarnoj proceduri.

Zadnji put kada sam vam se obraćao, zatražio sam da sarađujete sa poslovnim ljudima ove zemlje i njihovom 'buldožer' inicijativom, kako bi se ukinula zamršena mreža birokratije i propisi koji guše poduzetništvo i onemogućavaju otvaranje novih radnih mjesta.

Danas je 50 ovih birkokratskih barijera uklonjeno – naglašavam, ne od strane visokog predstavnika ili međunarodne zajednice već vašom tijesnom saradnjom sa poslovnim ljudima u čijim se rukama nalazi ekonomska budućnost ove zemlje.

A buldožer i dalje radi. Komisija će u oktobru parlamentarcima prezentirati još 50 reformi koje će otvoriti nove mogućnosti za nova preduzeća, nove investicije i nova radna mjesta u ovoj zemlji.

I nadam se da postajemo svjedoci pojavljivanja još jednog pozitivnog trenda.

Krajem prošle godine odlučili smo da organi vlasti i parlamenti trebaju preuzeti veći dio ovih napora. Rekao sam tom prilikom da "što više vi budete radili na reformama, utoliko će moj angažman biti manji. Što manje vi budete radili na reformama, više ću se ja morati angažirati".

Pa, čini se da se sada ovaj balans mijenja.

U posljednjih osam mjeseci broj zakona i izmjena i dopuna zakona koje sam morao proglasiti je upola manji. Pri tome nije usporen tempo reformi.

Rokovi za izvršenje zadataka

To je dobra vijest.

A sada loša vijest.

Još uvijek se krećemo presporo. Isuviše sporo. Ukoliko ne ubrzamo tempo, nećemo uspjeti. Najteži dio ovog procesa je tek pred nama.

Tokom proteklih mjeseci, vi, političke stranke, radili ste zajedno sa međunarodnom zajednicom kako biste pripremili sljedeću fazu procesa reformi.

Mnogo je stvari urađeno.

Predstavnici države i dva entiteta su se okupili u okviru Komisije za indirektno oporezivanje kako bi kreirali savremeni sistem indirektnog oporezivanja koji će

odgovoriti na izazov koji je postavila Evropa, i koji će funkcionirati u interesu građana, a ne kriminalaca.

Molim vas da obratite pažnju na sljedeće: ovo je dogovor koji su postigli vaši predstavnici u Komisiji, a ne – ponavljam ne – međunarodna zajednica.

To su vaši dogovori, ne moji.

Ostvarena kompromisna rješenja su vaša rješenja, ne moja.

Etiketa na ovim zakonima glasi “Napravljeno u BiH” a ne “Napravljeno od strane međunarodne zajednice”.

Tako i treba biti. Odnosno, tako i mora biti ukoliko BiH želi da dobije šansu za pridruživanje Evropi.

Zakon o porezima koji ćete imati pred sobom u potpunosti ispunjava uslove koje je Chris Patten naveo kao neophodne za dalji napredak prema Evropskoj uniji – a on će to dokazati i djelima. 20 miliona KM za restrukturiranje carinskog i poreskog sistema. 90 miliona KM pomoći. BiH će dobiti novac ukoliko se ovaj zakon usvoji do januara. Gubimo sve – više od 100 miliona eura – ukoliko se ovaj zakon ne donese.

Od vas zavisi šta će se dalje dešavati. Vi morate odlučiti.

Uloga međunarodne zajednice u ovom procesu je sada završena.

Komisija za politiku indirektnog oporezivanja je završila svoj posao.

Posao je urađen.

Ako usvojite zakon, zasluga je vaša. Ako ga ne usvojite, snosite odgovornost.

Isti je slučaj i sa reformom u oblasti odbrane.

Predstavnici države i entiteta su se okupili kako bi osmislili jedinstven system komandovanja i kontrole za vojsku.

Ali na vama je da odlučite da li ćete prihvatiti njihove prijedloge.

Ukoliko ih prihvatite, BiH će ispuniti uslove za članstvo u Partnerstvu za mir – ko zna, možda čak i ove godine.

Ako ih ne prihvatite, BiH će izgubiti priliku da napravi svoj prvi historijski korak ka članstvu u euro-atlantskim strukturama, i konačno priliku za puno članstvo u NATO-u.

Ako usvojite prijedloge, zasluga je vaša. Ako ih ne usvojite, vi snosite odgovornost.

Isto se odnosi i na reformu obavještajnih službi.

Usvajanjem reformi koje su pripremile dvije obavještajne službe, Bosna i Hercegovina može postati prva zemlja na Balkanu koja će imati obavještajnu službu u skladu sa

evropskim standardima, pod demokratskom kontrolom, koja za svoj rad odgovara parlamentu i podliježe vladavini zakona.

Usvojite zakon o obavještajnoj službi i politika BiH više neće biti uzdrmana špijunskim skandalima i beskrajnim zavjerama o kojim stalno čitamo u novinama.

Ako ga ne usvojite, i putovanje bez vize će, između ostalog, ostati tek nedostižni san.

Dozvolite mi da objasnim zašto:

Kako su evropski lideri ovog ljeta jasno stavili na znanje u Solunu, svi izgledi za bezvizni režim za građane BiH mogu se ostvariti samo nakon što izvršimo reformu naših sigurnosnih struktura, a ovo je ključni prvi korak u tom procesu.

Dakle, izbor je na vama:

Ukoliko usvojite ovaj zakon, to će biti korisno za BiH, a zasluga je vaša. Ukoliko ga ne usvojite, BiH je na gubitku, a vi ćete snositi odgovornost.

Dakle, u naredna 3 ili 4 mjeseca svako od vas će morati odlučiti da li ćete vrata koja BiH vode na put ka Evropi držati otvorena ili ćete ih sa treskom zatvoriti;

Da li se želite pridružiti Partnerstvu za mir i NATO-u, ili propustiti priliku i ostati van tih struktura;

Da li ćete graditi budućnost ove zemlje, ili se držati prošlosti.

To je test.

Ali šanse su sada još veće.

U ovim komisijama je uspostavljena nova praksa postizanja konsenzusa, koja je zamijenila staru sterilnu igru u Bosni i Hercegovini koja se zasniva na principu "ako moja strana ne može imati sve, onda nećemo ništa". Na kraju je ta igra Bosni i Hercegovini ostaje baš to – veliko ništa.

Kompromis u BiH više nije ružna riječ.

Polako mijenjamo raniju praksu u kojoj postoje samo "pobjednici i gubitnici" novim navikama koje stvaraju samo "pobjednike", gdje niko ne dobija **sve** što želi, ali **svi** dobijaju nešto bolje u odnosu na ono što su imali ranije.

Naposlijetku, to je jedina budućnost za ovu zemlju.

Ako to postignemo, Bosna i Hercegovina će krenuti naprijed da zauzme mjesto koje joj s pravom pripada u evropskoj porodici država. A koga će tada istorija proglasiti herojem? Sigurno ne one koji su ostali u političkim rovovima, kritikujući iz pozadine, već one koji su se odvažili da preuzmu rizik, koji su pokazali hrabrost da pregovaraju, i povjerenje da naprave kompromis.

Zato što će oni biti ti koji su postigli napredak. Oni koji su stvari pomakli sa mrtve tačke. Oni koji su se pobrinuli da se budućnost ove zemlje razlikuje od njene prošlosti.

Još jedna završna riječ na ovu temu:

Neki vjeruju da ću ja intervenirati sa svojim kompromisnim rješenjima ako vi odbacite ove dogovore.

To je izuzetno pogrešna procjena. Jer se to neće dogoditi. Zapravo, to se ne može dogoditi.

Dozvolite mi da ponovo objasnim:

Evropska unija koja je trenutno usred procesa izrade studije izvodljivosti za Bosnu i Hercegovinu (*feasibility study*) je jasno naglasila da u Evropu ne možete putem Ureda visokog predstavnika – da ove reforme moraju biti vaše reforme, ne moje.

Ovo nije puka retorika. Ovo je čvrsta politička činjenica.

To ne znači da ne možete ili da ne biste trebali da se detaljno upoznate sa zakonima i izmijenite ih ukoliko smatrate da je to potrebno.

Ukoliko se možete usaglasiti oko amandmana kojima se poboljšava Zakon o upravi za indirektno oporezivanje a da pri tome ne dovedete u pitanje evropske standarde, te da ih usvojite do 1. januara 2004. godine, onda to trebate i učiniti.

Isto se odnosi i na zakon o obavještajnoj službi i zakon o odbrani.

Ali pažljivo razmotrite ove dogovore.

Sva tri zakona su proizvod dugotrajnih i mučnih pregovora i delikatnih kompromisa.

Sva tri zakona su u potpunosti usklađena sa evropskim standardima.

Sva tri zakona će BiH učiniti funkcionalnijom državom.

Ovdje osvajamo novi teren.

Ove komisije su nam dale sredstva da smjelo zakoračimo na teritoriju za koju su stručnjaci tvrdili da je potpuno nedostupna za BiH.

Sve tri komisije su dokazale da skeptici nisu bili u pravu.

Sve tri su pokazale da je ono što je u BiH navodno nemoguće, na kraju, ipak moguće postići.

Ubrzavanje dinamike reformi

Naš zadatak sada nije da podrivamo njihov uspjeh, nego da ga konsolidiramo i na njemu gradimo dalje.

Jer, iako je naš napredak do sada dobar, još uvijek stojimo u podnožju. Pred nama je još uvijek ogromna i zastrašujuća planina na koju se treba popeti.

Reforma ekonomije.

Smanjenje troškova vlasti.

Rješavanje problema grada Mostara.

Rebalans budžeta.

Okončanje reforme Javnog RTV sistema.

Završiti ustroj SIPE.

Uspostavljanje vladavine zakona.

To je ogroman posao, ali ako mislite da se ne može uraditi, griješite.

Slovenačka vlada i parlament su u jednoj godini donijeli 1200 zakona da bi na vrijeme ispoštovali standarde Evropske unije.

Ovaj Parlament je do sada donijeo samo nešto više od 12 zakona.

Možda biste se trebali zapitati da li ova zemlja može stići u Evropu sa vladom koja radi tako sporo, i Parlamentom koji zasijeda samo jedan dan mjesečno.

Dozvolite mi da kažem zašto je to važno pitanje.

Studija izvodljivosti Evropske komisije će krajem jeseni dati iskrenu, nimalo uljepšanu procjenu stvarnog stanja u ovoj zemlji.

Nemojte očekivati da će Evropa biti uzdržana ili okolišati.

Evropska unija nije ublažila standarde za Mađarsku i Poljsku, pa ih neće ublažiti ni za vas.

Ali Poljska i Mađarska su pokazale da se proces reforme zaista isplati.

One su se do kraja držale zacrtanog puta.

Tako da će slijedeći put kada se ja budem obraćao ovom Parlamentu, Mađarska, Poljska, Slovenija, Češka Republika i ostale zemlje već biti punopravne članice Evropske unije, i imaće važnu ulogu u donošenju odluke kada će se zemlje poput BiH pridružiti Evropskoj uniji.

I baš zato što ni one nisu dobile besplatan ulazak, neće to očekivati ni za druge.

Evropa je jasno stavila do znanja da želi da joj se pridružite – u to nema sumnje.

Ali prvo morate dostići standarde i vrijednosti zbog kojih vrijedi biti član Evropske unije – to je nedvojbeno.

Pitanje kada ćete dobiti članstvo ne zavisi toliko od Evropske unije koliko od tempa i brzine kojim provodite reforme.

Kao što je komesar Patten rekao, put u Evropu nije popločan dobrim namjerama, već reformama koje će proizvesti osjetne i vidljive rezultate.

Dakle, ovo je izuzetno važan trenutak.

Ipak, mnogi političari još uvijek provode suviše vremena govoreći o nedostacima BiH, fokusirajući se na ono što je negativno. Isuviše je veliki broj političara koji još uvijek traže izgovor zato što ne poduzimaju ništa, umjesto da rade na reformama – zemlja ima loš Ustav, ili su izabrane pogrešne stranke; ili situacija se polako pretvara u pravi kaos.

Ako želite dovesti investicije u ovu zemlju, moramo je dobro prodati.

Kada ste posljednji put čuli političara da govori, ili pročitali u novinama, o navodima u posljednjem izvještaju Lausanne univerziteta: da zabilježeni nivo kriminala u BiH zapravo nije viši nego u Švicarskoj? Ili da je ovo prva zemlja u regionu koja je zvanično prekinula veze između političara i sudstva? Ili da ćemo PDV uvesti tri puta brže nego Poljska? Ili da još uvijek imamo najstabilniju valutu u regiji?

Da, tačno je da u ovoj zemlji treba mnogo toga promijeniti, niko to ne poriče. Ali same žalbe na postojeću situaciju neće promijeniti ništa. To je luksuz koji si može priuštiti samo novinar.

I vi, izabrani predstavnici građana ove zemlje imate odgovornost da uradite nešto po tom pitanju. Morate razmotriti kojim reformama će se postići napredak u ovoj zemlji, a zatim provesti te reforme. To može iziskivati kompromis, može podrazumijevati da ćete morati objašnjavati promjene koje neće biti popularne. Može značiti da ćete raditi sa vašim političkim protivnicima, umjesto da postizete poene na njihov račun. Ali, na kraju krajeva, to i jeste vaš posao – da u prvi plan stavite interese građana.

To je veoma izazovan zadatak, baš kakvim se i čini.

Ali svako tko poznaje ovu zemlju, svako tko je dolazio proteklih godina nakon završetka rata, zna koliko talenta i koliko potencijala posjeduje ova zemlja, te koliko mogućnosti nudi.

Bosna i Hercegovina ima svoje mjesto u modernoj Evropi. To mjesto vas čeka. Ali od ovog trenutka, više ne zavisi od mene da li ćete stići tamo.

To zavisi od vas.